

Folkhälsan i Mellansverige

Samverkansnämndens möte 2023-06-01

Johanna Alfredsson, Region Gävleborg

SJUKVÅRDSREGION
Mellansverige

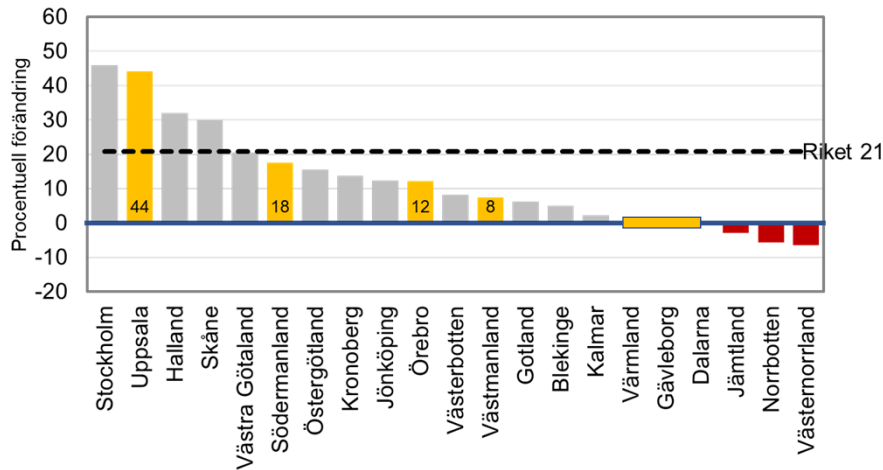
Utgångspunkter

- Det nationella folkhälsomålet med 8 målområdena för folkhälsoarbetet
- Folkhälsomyndighetens kärnindikatorer för uppföljning
- Kolada jämförelsetal socioekonomiska förutsättningar

En god och jämlik hälsa - åtta målområden

Befolkningsförändring 30 år

Källa: SCB befolkning 1991 och 2021

Befolkningen i Sverige har på 30 år (från 1991-2021) ökat med 21 procent som helhet.

Merparten län har en positiv befolkningsutveckling men inte alla.

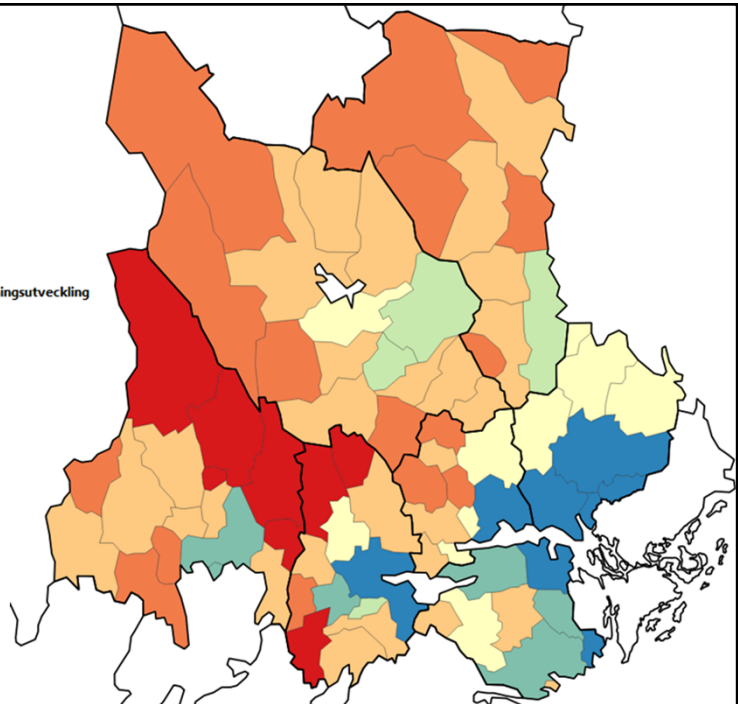
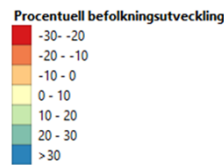
I Mellansverige varierar andelen under perioden från som lägst -0,7 % (Dalarna) till som högst 44 procent (Uppsala).

Inom alla län finns stora variationer på kommunnivå

Befolkningsförändring

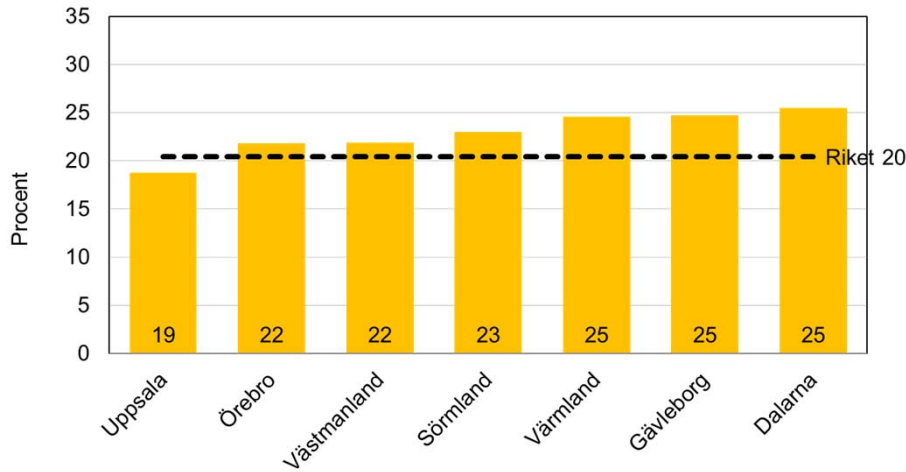
Tappat mest		Procent
Ljusnarsberg	Örebro	-29
Hagfors	Värmland	-28
Hällefors	Örebro	-26
Laxå	Örebro	-25
Storfors	Värmland	-25
Torsby	Värmland	-24
Munkfors	Värmland	-23
Filipstad	Värmland	-22

Ökat mest		Procent
Knivsta	Uppsala	73
Trosa	Sörmland	52
Uppsala	Uppsala	49
Håbo	Uppsala	43
Strängnäs	Sörmland	38
Örebro	Örebro	37
Enköping	Uppsala	33
Västerås	Västmanland	30

Källa: SCB befolkning 1991 och 2021

Invånare 65+ i Mellansverige

Källa: SCB befolkning 2021 och framskrivning

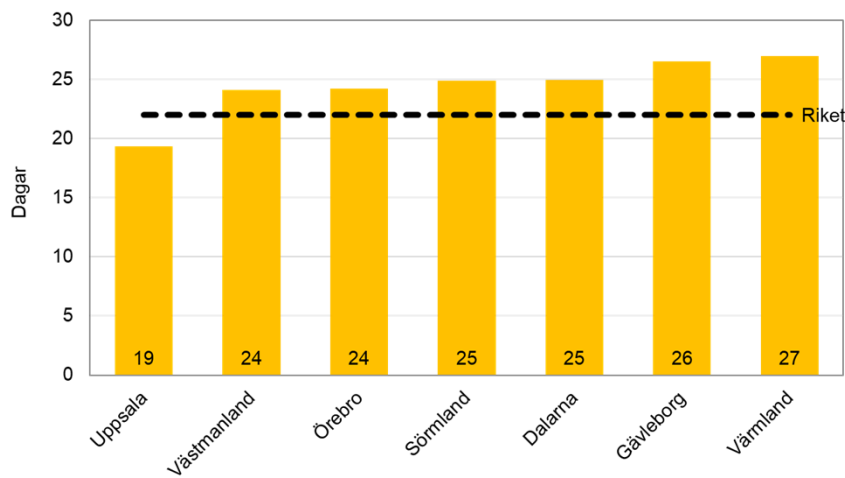

Regionerna i Mellansverige (förutom Uppsala) har en äldre befolkning än riket.

Befolkningen blir överlag allt äldre och prognoser pekar på ytterligare ökning över tid.

En konsekvens är att den icke arbetsföra befolkningen (yngre och äldre) är högre och ökar i relation till den arbetsföra befolkningen

Ohälsotal

Källa: Försäkringskassan 2022

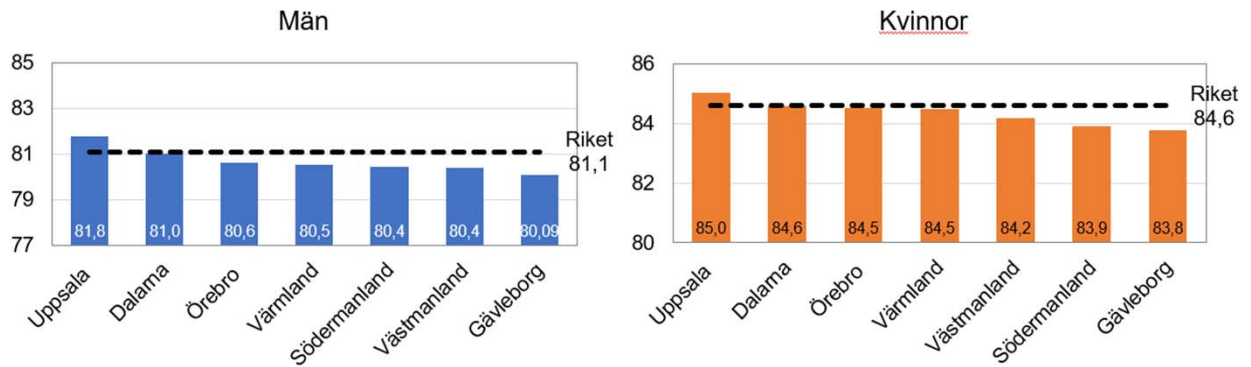

Ohälsotalet ger en bild av sjukskrivningarna. Anger antalet utbetalda dagar med sjukpenning, rehabiliteringspenning, aktivitets- och sjukersättning i relation till befolkningen 16-64 år.

Minskat över tid men påverkas av regeländringar etc.

Ohälsotalet överlag högre i regionerna i Mellansverige jämfört med riksgenomsnittet.

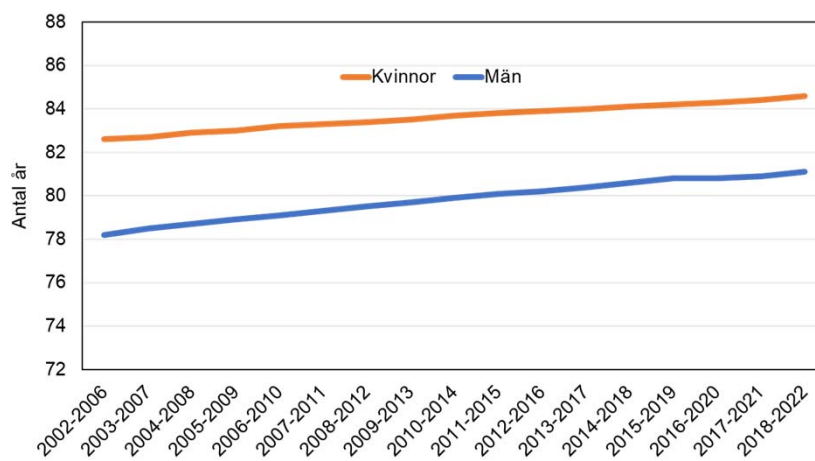
Medellivslängd nyfödda Mellansverige

Källa: SCB 2018-2022

SJUKVÅRDSREGION
Mellansverige

Medellivslängd nyfödda riket

Källa: SCB 2022. Riksgenomsnitt

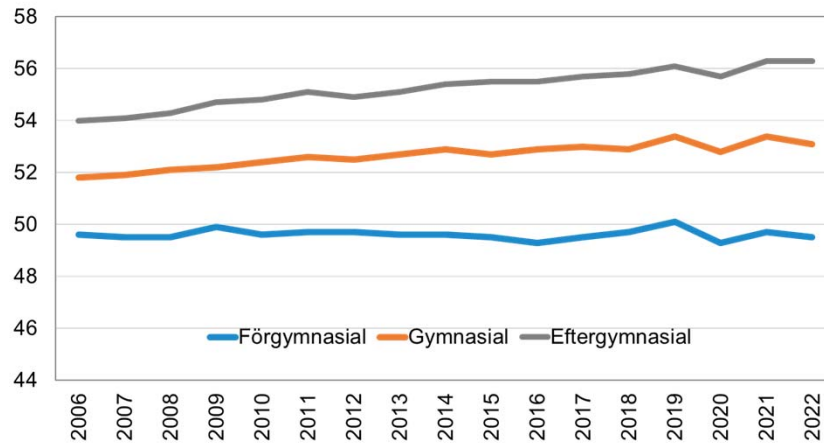

Medellivslängden i riket är
2018-2022

**84,6 för kvinnor och
81,1 för män**

Mellansverige drabbades hårt av pandemin och året 2020 blev det en nedgång i medellivslängden i alla län utom Västerbotten. Med 5-årsmedelvärden syns inte denna skillnad vare sig för riksgenomsnittet eller för Mellansverige som helhet.

Medellivslängd 30 år efter utbildning

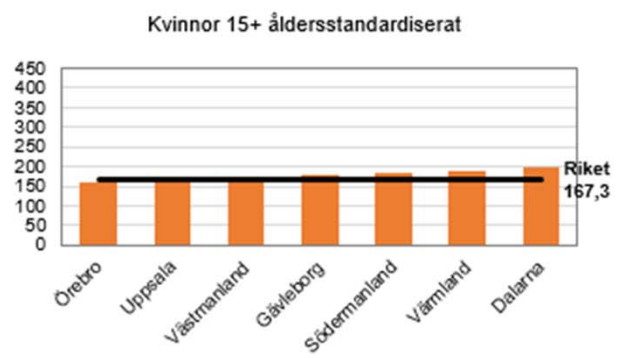
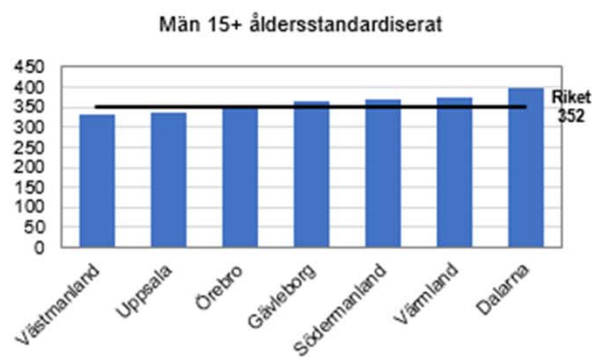
Källa: SCB 2022. Riket

Medellivslängden ökar dock inte för alla grupper.

Skillnad mellan personer med eftergymnasial och förgymnasial utbildning vid 30 års ålder motsvarar 6,8 år

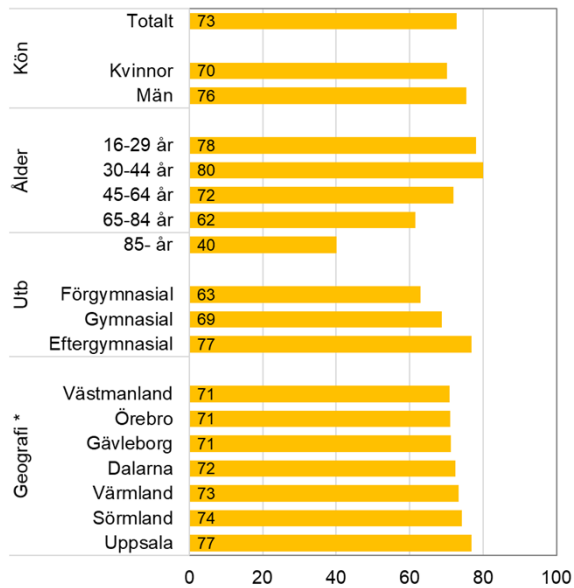
Insjuknande hjärt- och kärlsjukdom Mellansverige

Källa: Socialstyrelsen patientregistret och dödsorsaksregistret 2017-2021

SJUKVÅRDSREGION
Mellansverige

Bra eller mycket bra hälsa

Källa: HLV nationella urvalet 2022 samt regionala data HLV 2019-2022

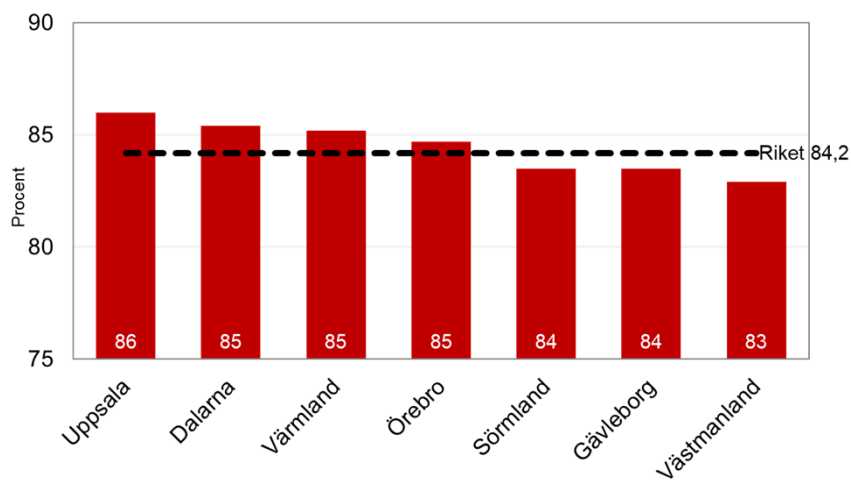
De flesta vuxna (73 procent) mår bra och andelen har ökat över tid.

När några befolkningsgrupper jämförs framgår att som helhet mår

- Män bättre än kvinnor
- Yngre bättre än äldre
- Personer med eftergymnasial utbildning bättre än förgymnasial

Regionjämförelsen baseras på ett något annorlunda underlag. Variationen mellan regionerna för en femårsperiod är mellan 71-77 procent

Valdeltagande i Mellansverige

Källa: Valmyndigheten riksdagsvalet 2022

Delaktighet

Valdeltagande samvarierar med kön, inkomst och utbildning.

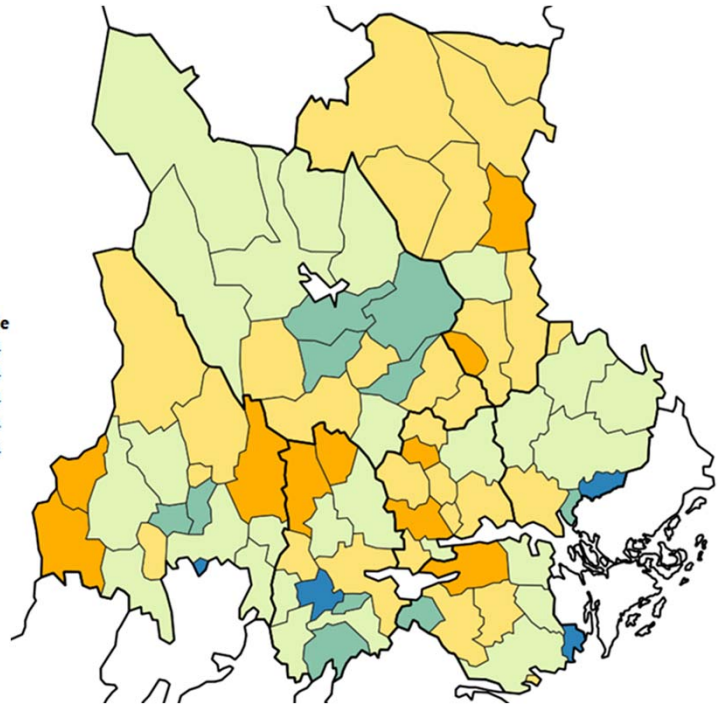
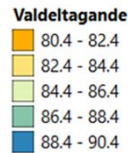
Valdeltagandet i riksdagsvalet 2022 i Mellansverige varierar på regionnivå mellan 83 till 86 procent.

Variationerna inom regionerna är större.

Valdeltagande

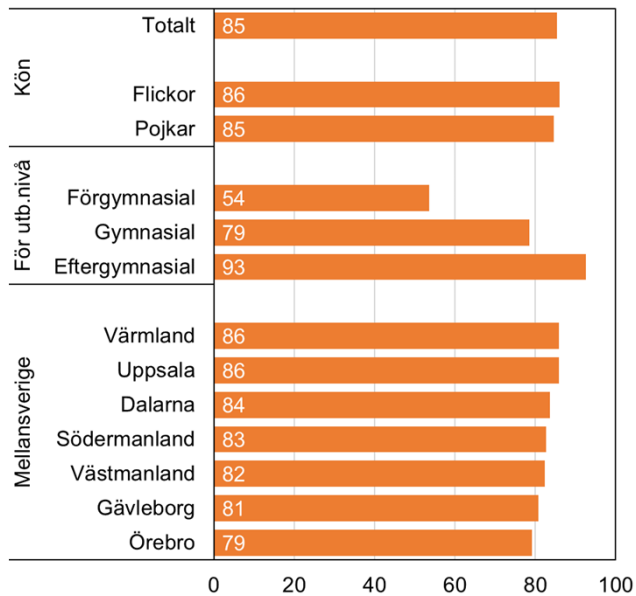
Lägst valdeltagande	Procent
Eda	Värmland 80
Eskilstuna	Sörmland 80
Filipstad	Värmland 80
Fagersta	Västmanland 81
Ljusnarsberg	Örebro 81
Hofors	Gävleborg 82
Hällefors	Örebro 82

Högst valdeltagande	Procent
Hammarö	Värmland 90
Knivsta	Uppsala 89
Lekeberg	Örebro 89
Trosa	Sörmland 89
Gagnef	Dalarna 88
Kil	Värmland 88
Leksand	Dalarna 88

Källa: Valmyndigheten riksdagsvalet 2022

Gymnasiebehörighet åk 9 2022

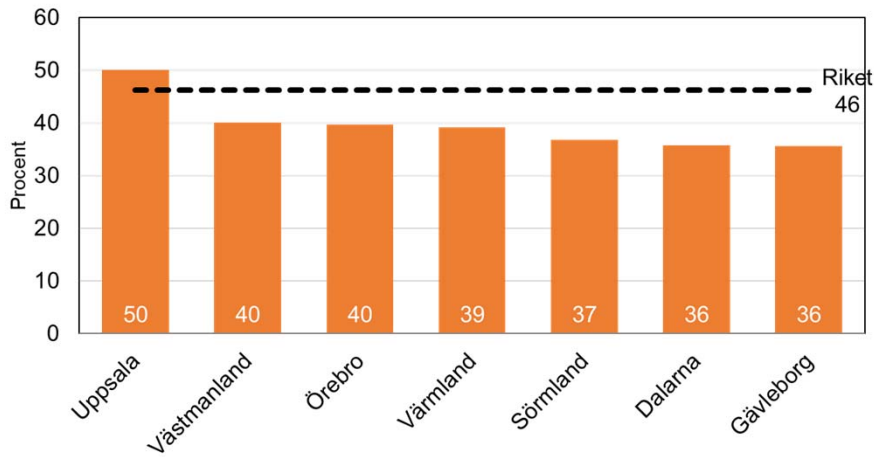
Kunskaper

Att gå ut grundskolan med en behörighet för gymnasieskolan har stor betydelse för benägenheten att studera vidare men även för att komma in på arbetsmarknaden.

Andelen varierar beroende på kön, födelseland etc. Det finns ett väldigt starkt samband mellan föräldrarnas utbildningsnivå och gymnasiebehörighet åk 9.

Gymnasiebehörigheten varierar inom Mellansverige 79-86 procent

Eftergymnasial utbildning 25-64 år

Källa: SCB Utbildningsregister 2022 befolkningen 25-64 år

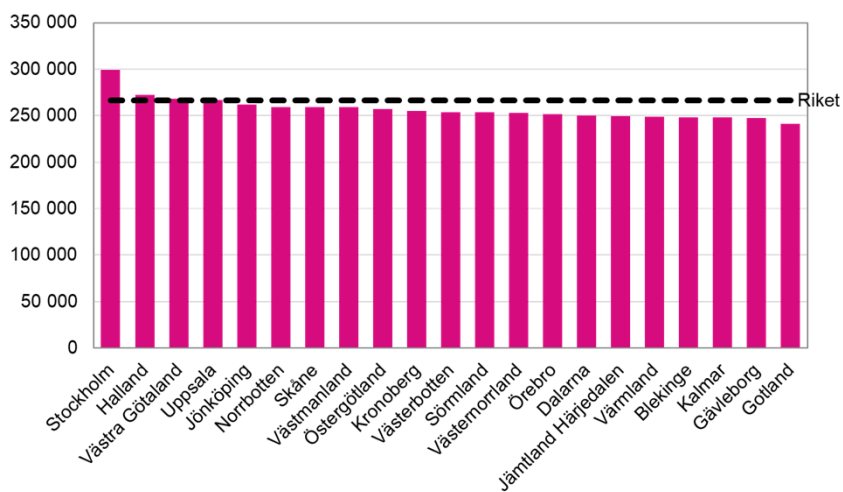

Kunskaper

Det finns ett tydligt samband mellan utbildningsnivå och hälsa.

Jämfört med riksgenomsnittet har de flesta regionerna i Mellansverige en lägre andel med eftergymnasial utbildning.

Mediannettoinkomst kr/inv 20+

Källa: Kolada och SCB 2021

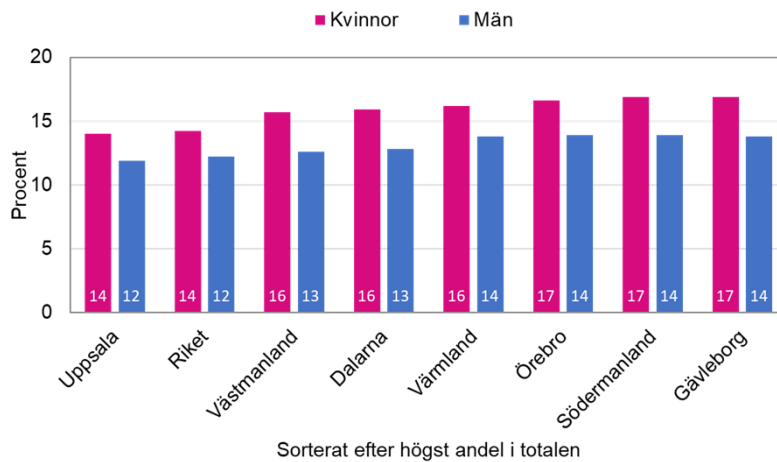
Inkomst

Inkomst är ett vanligt mått när ojämlikhet i hälsa beskrivs, men sambandet är samtidigt komplext och kan ha flera olika förklaringar. Finns också flera inkomstmått.

Disponibel mediannettoinkomst personer 20 år och äldre används som en av flera mått för att hitta jämförbara regioner och kommuner i Kolada.

Ett sätt att se koppling till arbetsmarknad etc i respektive region. Riksgenomsnittet påverkas kraftigt av Stockholm.

Låg ekonomisk standard

Källa: SCB Inkomst och taxeringsregistret 2020 och Folkhälsomyndigheten.

Inkomst

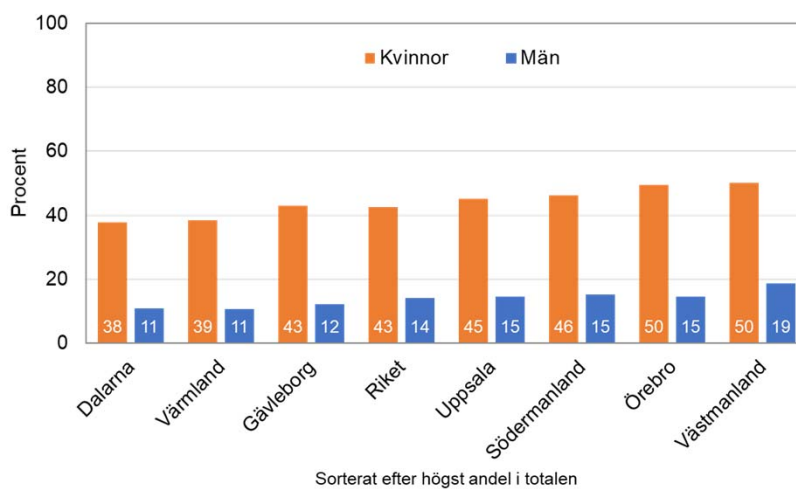
Inkomstskillnader har ökat där gruppen med högsta inkomstnivåerna drar ifrån.

En låg ekonomisk standard är ett relativt fattigdomsmått där hushållets disponibla inkomst (justerat för hushållets sammansättning) är lägre än 60 procent av medianvärdet för riket.

Måttet visar vilka som har en låg inkomst relativt andra i befolkningen. Alla regioner i Mellansverige utom Uppsala har något högre andelar än riket.

I gruppen finns många ensamstående föräldrar men också personer utanför arbetsmarknaden eller med lägre koppling.

Avstått från att gå ut ensam

Källa: HLV 2019-2022 och Folkhälsomyndigheten

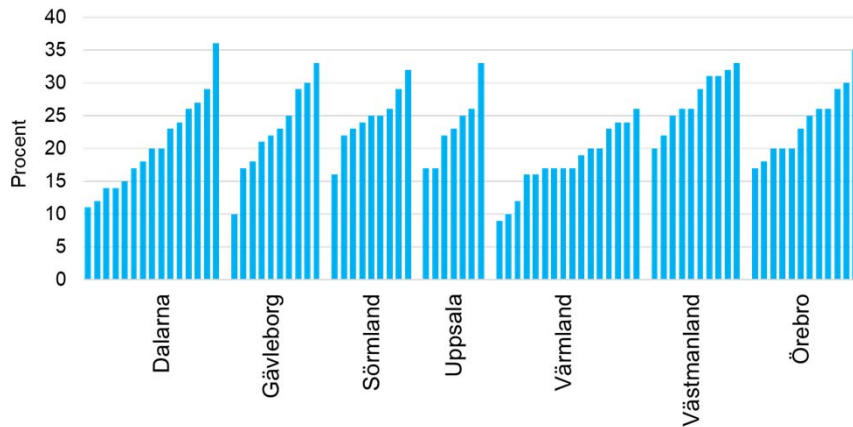
Boende

Andelen som avstår från att gå ut ensam på grund av rädsla är betydligt högre bland kvinnor 43 % än män 14 %.

Tre av regionerna i Mellansverige har en något lägre andel och fyra en något högre andel som helhet.

Det finns stora skillnader framför allt inom respektive region.

Avstått från att gå ut ensam

Källa: Kolada ÖJ Folkhälsa HLV 2019-2022 samt Liv och hälsa. Staplar per kommun och region i Mellansverige

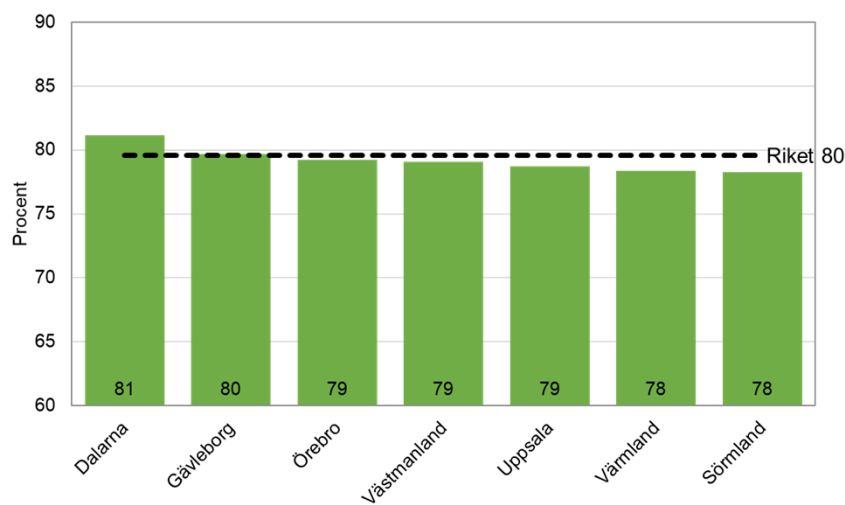
Boende

Högst andelar som avstår att gå ut ensam finns i städerna.

Högsta andelar på kommunnivå ex Borlänge, Kumla, Hallstahammar, Häbo, Gävle, Eskilstuna, Västerås

Lägsta andelar i ex Torsby, Nordanstig, Årjäng, Malung, Älvdalen, Eda

Förvärvsarbetande 20-64 år

Källa: SCB RAMS 2021
Antal förvärvsarbetande /invånare 20-64 år.

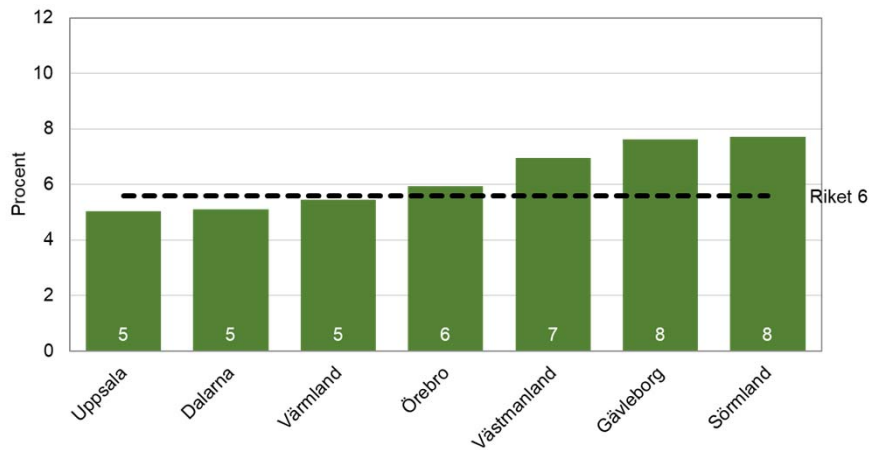
Arbete

Med förvärvsarbetande avses folkbokförda personer i kommunen med löneinkomst av anställning under november månad och personer med inkomst av aktiv näringsverksamhet.

Samband mellan att ha ett arbete och hälsa men också tvärtom där ohälsa ökar risken för arbetslöshet.

Variationen inom Mellansverige är 78-81 procent

Arbetslöshet 18-64 år

Källa: Arbetsförmedlingen och SCB Kolada 2022.

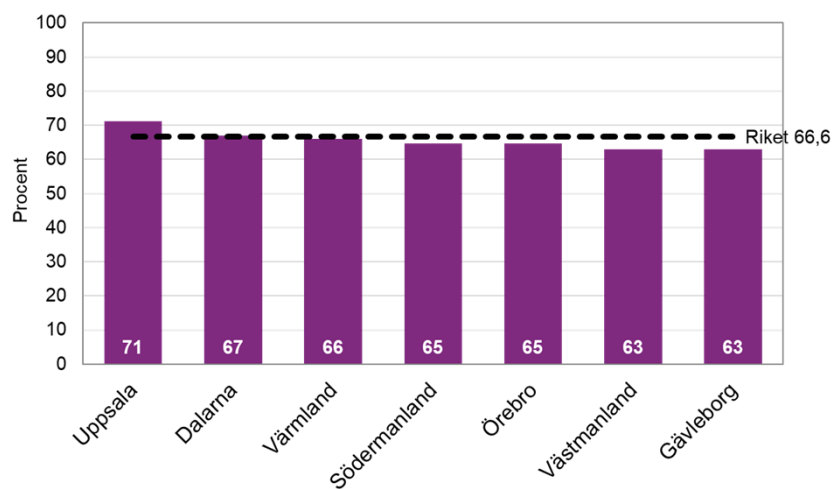

Arbete

Uppgifterna avser antal invånare 18-64 år som är öppet arbetslösa eller i program med aktivitetsstöd dividerat med antal invånare 18-64 år.

Andelen varierar mellan 5-8 procentenheter. Riket 6 procent.

Fysiskt aktiva minst 150 min/vecka

Källa: HLV 2019-2022 och Folkhälsomyndigheten

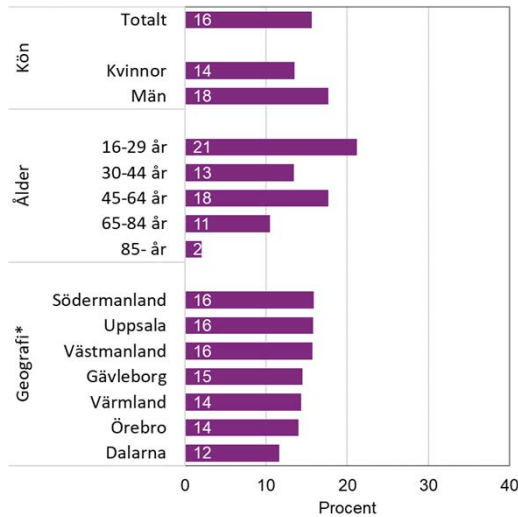
Levnadsvanor

150 aktivitetsminuter per vecka inkluderar fysisk träning men också vardagsaktiviteter som promenader, cykling mm.

Fysisk aktivitet har ökat något sedan 2018 men stillasittande ökar också.

I Mellansverige varierar andelen som är fysiskt aktiva mellan 63-71 procent

Riskabla alkoholvanor

Källa: HLV nationella urvalet 2022 samt regionala data HLV 2019-2022

Levnadsvanor

Röker dagligen är en levnadsvana som minskat sett över tid och även riskabla alkoholvanor har minskat.

Riskabla alkoholvanor riskerar påverka hälsan negativt och handlar om både mängd och frekvens (Audit)

Riskabla alkoholvanor är vanligare hos män än hos kvinnor och hos yngre jämfört med den äldre befolkningen.

Regionala skillnader (femårsmedelvärden) inom Mellansverige varierar mellan 12-16 procent

Summering 1

Flera tecken på att hälsan förbättras över tid

Hälsa, levnadsvillkor och olika bestämningsfaktorer hänger väldigt nära ihop

I stora drag är folkhälsan och utmaningar liknande som i andra regioner

Av urvalet indikatorer framgår att

- Flera regioner i Mellansverige har en något lägre medellivslängd och högre sjukskrivning. Förutsättningarna också något olika i regionerna i Mellansverige. Som helhet är befolkningen något äldre och Mellansverige har en något lägre utbildningsnivå än ex riksgenomsnittet.

Urval av 15 indikatorer som täcker hälsoutfall och förutsättningar/bestämningsfaktorer för folkhälsan

Medellivslängd
Ohälsotal
65+
Hjärtinfarkt
Självs kattad hälsa

Gymnasiebehörighet
Eftergymnasial utbildning

Förvärsarbetande
Arbetslöshet

Mediannettoinkomst
Låg inkomststandard

Trygghet

Fysisk aktivitet
Riskabel alkoholkonsumtion

Valdeltagande

SJUKVÅRDSREGION

Mellansverige

Summering 2

	Uppsala	Sörmland	Värmland	Örebro	Västmanland	Dalarna	Gävleborg
Invånare 65+	●	●	●	●	●	●	●
Ohälsotal	●	●	●	●	●	●	●
Medellivslängd kv	●	●	●	●	●	●	●
Medellivslängd m	●	●	●	●	●	●	●
Insjuknande hjärtinfarkt	●	●	●	●	●	●	●
Självskattad hälsa	●	●	●	●	●	●	●
Valdeltagande	●	●	●	●	●	●	●
Behörighet gymnasiet	●	●	●	●	●	●	●
Eftergymn. utbildning	●	●	●	●	●	●	●
Låg inkomststandard	●	●	●	●	●	●	●
Trygghet	●	●	●	●	●	●	●
Förvärvsarb.	●	●	●	●	●	●	●
Arbetslöshet	●	●	●	●	●	●	●
Fysisk aktivitet	●	●	●	●	●	●	●
Riskabla alkoholvanor	●	●	●	●	●	●	●

Grön= rang 1-7 av alla regioner
Gul= rang 8-14
Röd= rang 15-21

SJUKVÅRDSREGION
Mellansverige

Summering 3

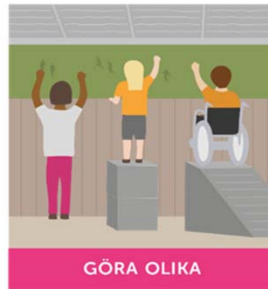
- Förutom geografiska skillnader mellan regioner finns ofta stora skillnader inom regionerna och stora skillnader mellan olika befolkningsgrupper när det gäller ex kön, ålder och utbildningsnivå
- Hälsan blir inte bättre för alla
- Exempel på många gemensamma utmaningar inom: utbildning, delaktighet, utanförskap, trygghet, levnadsvanor och andra viktiga bestämningfaktorer för folkhälsan
- Arbeten med kompetensförsörjning, God och nära vård etc exempel på arbeten som är av betydelse för folkhälsan

En god och jämlik hälsa – åtta målområden

SJUKVÅRDSREGION
Mellansverige

Exempel på åtgärdsresonemang när det gäller ojämlik hälsa

Mer information om folkhälsoläget i regionerna och kommunerna finns exempelvis via Folkhälsomyndighetens Folkhälsodata eller via jämförelser i Kolada.

Tack!

johanna.alfredsson@regiongavleborg.se

SJUKVÅRDSREGION
Mellansverige